

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. III. De reditu ejus in Urbem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

De reditu ejus in Urbem.

CAPUT III.

GERMANIA Venetias Junio mense venit, acceptus, cultusque à civitate cùm publicè, tum privatim omnibus honoribus; nam & Princeps cum Collegio, magnaque Senatûs parte domum ad visendum eum venit, & frequentiam omnium ordinum, quamdiu Venetiis fuit, est celebratus. Quamquam haud dubiè nobilium plerique livore, atque invidiam vrebantur, insueti alibi, quàm apud Patricios decora illa aspicere, & quidem Romæ æmulatione improbâ nitenti per virtutem adversati fuerant. Reliquam inde æstatem vitandis caloribus, atque animo ab assiduis curis, laboribusque recreando, Patavini agri villas obiens egit. Ineunte autumno Romam vocatu Pontificis proficiscitur: quo concursum, atque officia amicorum falleret, Urbem noctu, nec expectatus ingredi cupivit: sed vetuit Pius non decere ferens tot gentibus tanta cum fama sapientiæ, atque innocentiae peragratis, tam bene gestâ Republicâ redeuntem, novo insuper honore fulgentem, sine solita celebritate, & obviam itione Urbem inire. Itaque Senatu ad portam occurrente, maximè celebri comitatu in Vaticanum, atque inde ad Pium in Pontificio solio, ut mos, opperientem deducitur: magnaque fit illi ab omnibus gratu-

Hh

lario. Prædicabant vetustissimi, Romanæ aulae neminem vnquam in eum Ordinem paribus, atque ipse, itineribus pervenisse; alios divitiis, alios claritate generis, alios gratiâ, & commendatione Regum, alios potentium studiis provectos: vnum suapte vi, ac virtute omnia adeptum, nullo aliunde præsidio, & quod mirabilius est visum, nullâ cupidine, nullo ambitu, nihil petenti vltro omnia obvenisse medio ætatis, & valetudinis flore: quæ læta maximè bonis erant, patefactum in eo virtuti aditum cernentibus. His sermonibus quantâ ante eum meminerant neminem expectatione, atque opinione virtutis celebratus, Romam est ingressus. Et Pius egregius dignitatis fautor addidit hominum inclinationi magnum momentum, nihil, quo singularem animum, atque benevolentiam testari posset, omittens. Vetus est Pontificibus Maximis mos, vt quæque incidit res, cujus aut consultatio, aut cura deleganda amicis sit, delectis è Cardinalium numero quot, & quos placitum fuerit, negotium mandare; ii, vt res poscit, ad eum, qui ordine inter illos antecedit, ad consultandum conveniunt, atque hi cœtus ab re congregationes appellantur. Post Commendoni adventum, vt expectatus videretur, septem Pius congregationes variis de rebus, vt visum è publicæ rei vsu est, instituit, singulisque Commendonum addidit: addeò vnum ad omnia ingenio validum duxit. Nec minus frequenter arcanis consiliis summis de re-

bus adhibuit. Ædes in Palatio laxas imprimis, & menstruam pecuniæ pensionem in necessarios rerum vsus attribuit, donec per amplis quoque, ac ditibus sacerdotiis adauxit. Et cum cæteri ferè Patrum, nisi per Magistrum cubiculi antè constituto, ac dicto tempore, ad Pontificem non adirent, ne qui per ambitionem conclavibus, foribusque assisterent; (quod majestati eorum indecorum Pius rebatur) vnus est exemptus Commendonus, eique haud secus, quàm Alexandrino Cardinali propinquo suo quoties, & quando vellet, nullo in ea re Cubiculariorum arbitrio, aditum ad se esse Pius iussit. Itaque versa continuo in eum omnis civitas, frequentari domum, observari egressus, deduci, coli, appeti, vt quisque industriâ notus aditum ad amicitiam quære, in ejus se fidem conferre; commendari, probari, testimoniis juvari ab vno maximè, vel ante omnes, qui litterarum, & doctrinæ laudem haberent, ad eum confluere, eum alumnum bonarum artium, veluti auctorem fortunæ, ac patronum adoptare. At ipse tantis in se hominum studiis, tam secundâ fortunæ aurâ nihil efferri, amicis fidem, omnibus modestiam præstare, quos veris ingenii, aut animi laudibus probasset, iis vltro, atque enixè favere, adeò navatam operam non ostentans, vt multi studio, & commendatione ejus aucti, ornatique sint ignari per quem crevissent. Nec ille suarum virtutum visus constantiùs vllam amplecti, quàm rectè facto-

Hh ij

rum conscientiam, non gloriam petere. Sic officiorum in amicos fructum in beneficentia, non in gratia ponebat, quorum cum plerique hortarentur tempore uti, & quantum se offerret potentia, capeffere, firmare se opibus, devincire, fovere clientelas, & quamplurimos beneficiis amplecti; repulit consilium, præterquam quod moderatio moribus ejus magis congrueret, gnarus nihil tam fluxum, ac lubricum, nihil tam omnium obrectationi, atque invidia propositum, quam magnorum Principum gratiam non modestè, ac temperanter habitam, & qui modicè vitur rebus, hunc fortunam in potestate habere, & incerta casuum consilio subjicere: sed prosperis ferri te finas, sæpè in adversa, atque præcipitia rapiare. Hinc quanto Pii amor intensior in dies, illustriorque, tanto ipse parcius uti, non, nisi res posceret, ac plerumque vocatus adire, ac publicis ferè de rebus munera, beneficiâque aliis pro cujusque dignitate, sibi, quod perpetuum illi fuit, nihil unquam petere. Rarò per Urbem; sæpè curru tectus, hortos, aut in abditis locis templa invisens, cœtus salutantium declinabat, aut domi studiis tempus transigebat. Quoties aut in Senatum veniendum, aut ad Pontificia sacra prodeundum esset, turbam deducentium præmaturo egressu antevertens plerumque vitabat, modico, ac domestico comitatu contentus: & quod omnem suspicionem cupiditatis, ambitionisque extinxit, singulis annis per causam valetudinis, vi-

randique æstate calores vrbanos, Urbe excedebat, magis non negante, quàm non ægrè ferente Pio, qui tamen cuncta illi in modestiam vertens, gratiorem vel ex eo habebat, quòd gratiam minimè affectaret; atque ille per hæc & premere invidiam, & occurrere satietati, quam plerùmque assiduitas affert, & gratiam desiderio tueri, & redintegrare videbatur. Æmulationem cum Michaële Bonello Cardinali Alexandrino, quem Pius ob morum, atque ingenii indolem in summum Ordinem cooptaverat, non tam ipsius sponte juvenis, quàm aliorum instinctu motam non lenivit solùm hac moderatione, & prudentiâ; sed ita discussit, vt suis quoque in rebus Alexandrinus consiliis ejus vteretur, ac præcipuum studium erga illum præ se ferret, appeteretque illius auctoritate, ac testimonio laudem sibi, & commendationem apud Pontificem tribui. Caterùm Pius, si qua gravior res incidisset, ad absentem quoque per epistolam referri, & sententiam exquiri jubebat. Nec si causa publicæ legationis, quæ Cardinalis personam posceret, incidisset, alterius operâ est vsus. Ter id munus, quod longè gravissimum, honestissimùmque habetur, illi à Pio nunquam præsentis est mandatum.

